

HANDLINGSPLAN FOR GODT OG TRYGT LÆRINGSMILJØ I BARNEHAGER OG SKOLER I OPPDAL 2018 -2021

Forord

Denne planen er utarbeidet på oppdrag av Driftsutvalget i henhold til vedtak 6.9.2017: *«Driftsutvalget ber de kommunale skolene og barnehagene i samråd med Skolehelsetjenesten, PPT, Miljørettet helsevern, FAU og elevråd om å utarbeide en felles overordnet handlingsplan for godt og trygt læringsmiljø i skole og barnehage. Planen legges fram for Driftsutvalget og Kommunestyret til behandling. De private barnehagene og privat skole inviteres inn i arbeidet».*

Planen er utarbeidet av ei flerfaglig arbeidsgruppe bestående av enhetsleder Oppdal kommunale barnehager, rektor Aune barneskole, rektor Oppdal ungdomsskole, leder helsestasjon/skolehelsetjenesten, rådgiver oppvekst og en PP-rådgiver. Planen har vært diskutert på Pedagogisk forum, en arena for ledere i kommunale og private barnehager og skoler i Oppdal. Planen har også vært ute på høring til skoler, barnehager, elevråd, samarbeidsutvalg, FAU og miljørettet helsevern.

Planen gjelder for kommunale barnehager, skoler og SFO. Herunder også grunnskole for voksne. Private barnehager og skoler oppfordres til å slutte seg til planen. Planen er på et overordnet nivå, og forutsetter at den enkelte enhet utarbeider sin handlingsplan tilpasset lokale forhold.

Barnehagens rammeplan og ny overordnet del i læreplanverket er tydelige på forventninger til barnehagens og skolens læringsmiljø:

Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi. Å bidra til at alle barn som går i barnehage, får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek, er fundamentalt.

Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forbygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette. (*Rammeplan for barnehagen*)

Skolen skal utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle.

Et raust og støttende læringsmiljø er grunnlaget for en positiv kultur der elevene oppmuntres og stimuleres til faglig og sosial utvikling. Føler elevene seg utrygge, kan det hemme læring. Trygge læringsmiljøer utvikles og opprettholdes av tydelige og omsorgsfulle voksne, i samarbeid med elevene. De ansatte på skolen, foreldre og foresatte og elevene har sammen ansvar for å fremme helse, trivsel og læring, og for å forebygge mobbing og krenkelser. I arbeidet med å utvikle et inkluderende og inspirerende læringsmiljø skal mangfold anerkjennes som en ressurs. (*Ny overordnet del – Verdier og prinsipper for grunnskoleopplæringen*).

Innhold

Innledning.....	4
1.Fremme godt og trygt læringsmiljø.....	4
1.1 Personalets /lærers evne til å lede barnegruppe/klasse.....	5
1.2. Positive relasjoner mellom personale og barn/elev	6
1.3. Positive relasjoner og kultur for lek og læring blant barn/elever	6
1.4. Godt samarbeid mellom barnehage/skole og hjem.....	7
1.5. God ledelse, organisasjon og kultur for læring i barnehagen/skolen	8
1.6. Overganger	8
1.7. Forebyggende program og arbeidsmåter	9
1.8 Flerfaglig samarbeid	10
2. Avdekking av mobbing	12
3. Håndtering av mobbesaker	13
4. Oppfølging av planen.....	14
5. Tiltaksplan 2018-21	14
6. Vedlegg.....	14
6.1. Prosedyre Opplæringsloven § 9a Elevenes skolemiljø.....	14

Innledning

Formålet med planen er å bidra til å skape et godt og trygt læringsmiljø for alle barn og unge i Oppdal. Med læringsmiljø mener vi de samlede kulturelle, relasjonelle og fysiske forhold på barnehagen/skolen som har betydning for barnas/elevenes læring, helse og trivsel. I denne planen har vi fokusert på psykososialt læringsmiljø. I planen har vi lagt særlig vekt på arbeid for å fremme godt og trygt læringsmiljø. Et godt psykososialt miljø og et godt læringsmiljø forebygger mobbing. En forutsetning for at skolen skal kunne skape et godt miljø, er planmessig, forebyggende arbeid. Det betyr at arbeidet mot mobbing ikke kan foregå isolert men som en del av et helhetlig arbeid for å skape et godt læringsmiljø.

Planen er forankret i lovverk og kommunale planer.

Kapittel 9A i [Opplæringsloven](#) lovfester skoleelevers rett til et trygt og godt læringsmiljø. Dette innebærer blant annet at skolen plikter å sikre alle elever en skolehverdag uten mobbing og psykisk eller fysisk trakassering.

[Barnehagelovens](#) formålsparagraf fastsetter at barnehagen skal være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Det er varslet fra departementet at også barnehageloven skal få sitt «kap.9A».

[Forskrift om miljørettet helsevern for barnehager og skoler](#) har som overordnet mål å bidra til et bedre oppvekst- og læringsmiljø for elevene i skolen.

[Kommuneplanen for Oppdal 2010-2025](#) viser til at kommunens viktigste oppgave og målsetting er å legge grunnlag for at alle skal oppleve god livskvalitet i Oppdal. Det fremholdes at å gi barn og unge gode levekår gir gode effekter i tiår fremover.

[Folkehelseplan for Oppdal 2017-2021](#) viderefører hovedmålsettingen i kommuneplanen. Det kan trekkes en rød tråd fra denne viktige målsettingen i retning mot barnehagene og skolene. Vi skal ha en bevisst holdning og plan for hvordan vi arbeider frem et godt og trygt læringsmiljø for barn og unge.

1.Fremme godt og trygt læringsmiljø

I barnehage og skole i Oppdal har vi som mål å fremme et godt og trygt læringsmiljø for alle barn og unge. En forutsetning for å lykkes med dette er å bygge gode relasjoner i barnehage og skole. I [Læringsmiljøsenderets](#) synteserapport «På leit etter læringsmiljøet i barnehagen» synliggjøres sammenhenger mellom relasjoner og læringsmiljøet i barnehagen.

«Relasjoner mellom barn og voksne ser ut til å være en nøkkelfaktor for å skape gode læringsmiljø som kan fremme barns utvikling, lek og læring, helse og trivsel».

Personalet må ha kunnskaper og kompetanse for å inngå i kvalitativt gode relasjoner. Kvaliteten på relasjonen viser å ha direkte påvirkning på barns sosiale, emosjonelle og kognitive utvikling. Personalet må ivareta og videreutvikle den relasjonelle dimensjonen i barnehagen og i skolen. Alle elever, uansett hvor stor elevgruppen måtte være, har en relasjon til læreren sin. Den profesjonelle lærer har da en etisk plikt til å sørge for at den relasjonen er så god som mulig.

Når Psykologen Jesper Juul (2005) snakker om relasjonell kompetanse, fremholder han på den ene siden «det pedagogiske håndverket» som han definerer som «pedagogens evne til å se det enkelte barn på dets egne premisser, og avstemme sin egen atferd uten dermed å legge fra seg lederskapet og evnen til å være autentisk i kontakten». Dette blir det profesjonelle blikket som utløser handling fra lærerens side, uten at en blir følelsesmessig handlingslammet. Den andre dimensjonen kaller han «den pedagogiske etikken», eller lærerens evne og vilje til å påta seg det fulle og hele ansvaret for kvaliteten på relasjonen. Høflighet er profesjonell relasjonsbygging.

Forskning viser at det er spesielt fem faktorer som er sentrale for et godt læringsmiljø i skolen, men som også styrker psykisk helse. De samme faktorer er sentrale i barnehagen, selv om man her til dels bruker andre begreper.

1. Lærerens evne til å lede klasser og undervisningsforløp
2. Positive relasjoner mellom elev og lærer
3. Positive relasjoner og kultur for læring blant elevene
4. Godt samarbeid mellom skole og hjem
5. God ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen

1.1 Personalets /lærers evne til å lede barnegruppe/klasse

«Et godt læringsmiljø kjennetegnes av at elevene opplever trygghet, anerkjennelse og tillit, at de er en del av et fellesskap, og at det er gode relasjoner mellom elever og lærere og elevene i mellom. Videre opplever elevene høye og realistiske forventninger med tydelige mål for faglig og sosial utvikling og læring, og lærerne gir klare og konstruktive tilbakemeldinger. Undervisningsøktene har en tydelig ledelse og struktur. Det er klare forventninger til atferd og arbeidsro» (St. meld. nr. 22, 2010-2011).

I barnehage og skole skal barn og unge møte et *autoritativt* personale. Autoritativ ledelse kjennetegnes ved at det legges vekt på positiv relasjonsbygging og grensesetting. Autoritative voksne er varme samtidig som de setter tydelige grenser. Når det gjelder lærerrollen, gjelder den gylne middelvei. Det fungerer verken å være for streng eller for ettergivende. Er læreren for streng, kan alt fra mindre krenkelser til vonde og langvarige mobbesaker forbli skjult. For å få kunnskap om hva som faktisk foregår, må læreren ha god kjennskap til klassens «indre liv», også utenfor klasserommet

Tiltak som fremmer god gruppeledelse/klasseledelse

Utøve autoritativ ledelse
Fremme barns og elevers medvirkning
Støtte barn/elev sosialt og faglig
Skape forutsigbarhet gjennom tydelig struktur, planer og regler
Motivere og ha positive forventninger
Arbeide kontinuerlig med miljøet i klassen/barnegruppen, for eksempel «klassens time».
Utarbeide egne trivselsregler for barnegruppe/klasse
Systematisk kollegaveiledning/erfaringsdeling/refleksjon

1.2. Positive relasjoner mellom personale og barn/elev

En god relasjon mellom personalet og barn/elev er en sentral faktor for den faglige, emosjonelle, og sosiale utviklingen til barna. Det skaper motivasjon for læring og et godt læringsmiljø. Gode voksenrelasjoner fremmer sunn fungering og kan dempe engstelse, utagerende atferd og sosial tilbaketrekning.

Barn og unge i Oppdal skal:

- Bli tatt på alvor av voksne
- Være trygge på de voksnes reaksjonsformer
- Bli møtt av ansatte som har kompetanse i å inngå i kvalitativt gode relasjoner
- Bli møtt av engasjerte og nærværende voksne som de har tillit til.

Tiltak som fremmer positive relasjoner mellom personalet og barn/elev:

Utvikle felles verdier i barnehage og skole

Veiledning og kompetanseheving av personalet f.eks. ved video-feedback

Aktiv bruk av LØFT – Løsningsfokusert tilnærming

Faste barne-/elevsamtaler, hvor både sosial og faglig utvikling vektlegges

Følge opp resultat fra trivselsundersøkelse/elevundersøkelse

Gjennomføre turer og andre trivselsfremmende tiltak

Vektlegge relasjonskompetanse ved nyansettelser

1.3. Positive relasjoner og kultur for lek og læring blant barn/elever

Barn og unge skal vise omsorg for hverandre, og være opptatt av hverandres opplevelser. Leken har stor betydning for barn. Gjennom leken lærer barna sosiale koder som turtaking, ta en annens perspektiv, fiksjon og regi. Personalet må være aktivt til stede for å jobbe frem et godt sosialt samspill mellom barna, hvor det fokuseres på sosial kompetanse og lekferdigheter.

Barn lærer å samhandle med andre gjennom enkeltopplevelser, utprøvinger og erfaringer. Det er viktig å se barn og unge som medvirkende, deltakende og likeverdige parter i barnehage og skole.

For å oppnå gode relasjoner mellom elever er det viktig med elevmedvirkning og system som ivaretar god kommunikasjon mellom elevene. Hver skole skal ha et elevråd. Elevrådet skal blant annet fremme fellesinteressene blant elevene på skolen, og arbeide for å skape et godt lærings - og skolemiljø.

Det er viktig å bygge klassen som kollektiv og «gyldig vi», med en bevissthet om å skape et miljø der alle har en omsorg for alle i klassen, selv om de ikke er venner (Eriksen og Lyng). Alt fra vennegrupper og klasseturer til store kulturprosjekter kan forsterke mobbing og utenforskap, dersom de voksne ikke tar aktiv regi for å unngå det.

Gjennom tydelige inspeksjonsrutiner og planer for personalets plassering ute og inne skal vi sikre at barn opplever barnehagens og skolens områder som trygge.

Tiltak som fremmer positive relasjoner og kultur for lek og læring blant barn/elever

Respektere lekens betydning og gi den tid og rom

Støtte opp om barns vennskap og fremme et inkluderende miljø

Gi barn felles inntrykk gjennom natur – og kulturopplevelser

Forsterke positiv atferd framfor å bare sanksjonere negativ atferd

Et godt fungerende elevråd der lærer/ rektor aktivt er med og hjelper elevrådet i arbeidet
Sikre tilstrekkelig voksentetthet
Systematisk bruk av forbyggende universelle program
Mobilfri skole
Utarbeide og etterleve prosedyrer og sjekkpunkter i barnehage, skole og SFO som gjør at uteområder og innendørsareal oppleves som trygge.

1.4. Godt samarbeid mellom barnehage/skole og hjem

I Norge er det lovfestet at det er foreldrene som har hovedansvaret for oppdragelsen av sine barn. Det er en viktig påminnelse i et samfunn som institusjonaliseres mer og mer. Dette gjør at et tett samarbeid mellom hjemmet og barnehage/skole er så viktig.

Den digitale utviklingen gir ekstra utfordringer for samarbeidet mellom barnehage/skole og hjem. Barns deltakelse på sosiale medier skjer for det meste i barns fritid, men påvirker i høy grad skolens læringsmiljø.

Barnehagen og skolen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og god dialog med foreldrene. Foreldresamarbeidet skal både skje på individnivå, med foreldrene til hvert enkelt barn, og på gruppenivå, gjennom forelderådet, samarbeidsutvalget og FAU.

Samarbeidet mellom hjemmet og barnehage skal alltid ha barnets beste som mål. Det ligger et felles ansvar til grunn for barnets trivsel og utvikling. Barnehage må tilstrebe at barnet ikke kommer i lojalitetskonflikt mellom hjemmet og barnehage. Relasjonen mellom personale/lærer og foreldre/foresatte skal være preget av respekt, tillit og samarbeidsvilje. Det betyr at lærere og foresatte er innstilte på en åpen dialog for at elevene skal nå skolens faglige og sosiale mål.

I de tidlige barneårene finner vi to parallelle oppdragende rom; familien og barnehagen/skolen. Barna opplever en dobbeltsosialisering. Disse to arenaene kan være vidt forskjellige når det gjelder leveste, verdier og holdninger. Det er viktig at personale i barnehage og skole opparbeider seg en god mangfoldskompetanse for å bedre kunne samarbeide med hjemmet. Barnehage og skole bør organisere flere arenaer for at foreldre skal kunne møtes og diskutere oppdragerollen. I Oppdal er et mål å styrke forelderrollen gjennom «storforeldremøter». Forelderrollen ses i sammenheng som en rød tråd fra barnehage til videregående skole. Målet er å gjøre foreldre tryggere i sin rolle, og å nå ut til flere foreldre enn man gjør i ordinære foreldremøter.

Tiltak som fremmer godt samarbeid mellom barnehage/skole og hjemmet

Foreldremøter

Treffpunkt for foreldre som sikrer mangfold og inkludering

Felles retningslinjer for sosiale aktiviteter som bursdagsfeiring, mobilbruk, innetid mm.

Faste foreldresamtaler

Sikre en «førstesamtale» ved oppstart barnehage/skole

Formidling av forventning til forelderolle

Gjennomgang av kontaktforeldrenes oppgaver

Systematisk samarbeid og medvirkning gjennom FAU, samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg

Lav terskel for å ta kontakt med foreldre/foresatte

Årshjul samarbeid hjem – barnehage/skole, på klassenivå og skolenivå

Faste møter klasse, skole, SFO

Faste utviklingssamtaler

1.5. God ledelse, organisasjon og kultur for læring i barnehagen/skolen

Avgjørende for læringsmiljøet er at barnehagen og skolen har en god ledelse som kontinuerlig arbeider med å forbedre ulike sider ved læringsmiljøet og har gode rutiner mot mobbing.

Ledelse er å ta ansvar for at en oppnår gode resultater. En leder er også ansvarlig for at en oppnår resultatene på en god måte, at medarbeiderne har et godt og utviklende arbeidsmiljø, og at den virksomheten som lederen er ansvarlig for, også er rustet til å oppnå gode resultater i fremtiden. En styrer/rektor har derfor et samfunnsoppdrag i tillegg til å sørge for den daglige ledelsen av den enkelte barnehagen/skolen.

Å ha ansvaret betyr ikke at lederen skal gjøre alt selv. Ledelse utøves først og fremst gjennom andre. Lederen delegerer oppgaver og myndighet, men ansvaret kan ikke delegeres. Det betyr likevel ikke at medarbeiderne er uten ansvar, men det innebærer at lederen aldri kan fritas for sitt ansvar. Ledelse utøves av mange, og ikke bare av de som sitter i formelle lederstillinger. I den forstand er ledelse en funksjon som skal ivaretas, og et sett med oppgaver som skal løses. Dette vil mange flere enn lederne bidra til. Samtidig består organisasjonen av personer med sine roller, relasjoner og egenskaper. Det formelle ansvaret er likevel knyttet til bestemte personer i formelle lederstillinger.

Tiltak som fremmer god ledelse, organisasjon og kultur for læring

Ledelsen kommuniserer tydelige mål og forventninger til alle ansatte

Ledelsen foretar løpende vurderinger og gir tydelige tilbakemeldinger til de ansatte

Det er et positivt samarbeidsklima og gode relasjoner mellom de ansatte, og mellom ansatte og ledelsen

Skolen har et entydig ordensreglement med kjente konsekvenser som følges opp i praksis

Barnehagen/skolen har tydelig ansvarsfordeling og implementerte rutiner

Det legges til rette for kompetanseheving innenfor ledelse

1.6. Overganger

Barnehage og skole skal i nært samarbeid med foreldre legge til rette for at barnet/eleven opplever trygge og gode overganger gjennom barnehagetid og skoletid. Trivsel og medvirkning skal prege overgangene.

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegrupper.

Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole...» (Rammeplan for barnehagen 2017).

Tiltak for å sikre trygge og gode overganger

Utvikle gode rutiner for:

Overgang hjem –barnehage

Overgang mellom avdelinger i barnehagen

Overgang barnehage –skole

Overgang barneskole-ungdomsskole

Overgang ungdomsskole – videregående skole

1.7. Forebyggende program og arbeidsmåter

Det finnes et stort utvalg av programmer og undervisningsopplegg når det gjelder forebygging av problematferd og utvikling av sosial kompetanse. I 2006 utarbeidet utdanningsdirektoratet sammen med helsedirektoratet rapporten «Forebyggende innsatser i skolen» der programmer er vurdert. Barnehager og skoler i Oppdal arbeider forebyggende ved hjelp av ulike universelle tiltak og program for å fremme barn – og unges livsmestring og psykiske helse. Programmer i bruk beskrives under. Avgjørende for om programmene har effekt er relasjon mellom personale og barn/unge, at programmene er implementert i hele personalgruppa og at personalet følger opp og veileder barn/unge i å se sammenhenger mellom programmene og det som skjer i hverdagssituasjoner.

FRA JEG TIL VI

En arbeidsmåte for å skape fellesskapsfølelse og vi- følelse i barnehagen er beskrevet i boka «Fra jeg til vi» av Gunilla Guvå (2007). Et godt gruppeklime er grunnleggende for at alle barn skal kunne utvikles ut fra sine ulike forutsetninger. Pedagogen som gruppas leder forholder seg både til et individ og et gruppeperspektiv for at hvert enkelt barn skal nås og bli en av gruppa.

MITT VALG

Mitt valg er et universelt forebyggende undervisningsprogram i **sosial- og emosjonell kompetanse**. Det kan dekke barn og unges utdanningsløp fra de starter i barnehagen til de avslutter videregående skole. Mitt valgs intensjon er å gi barn og unge trygghet og kompetanse til å ta selvstendige valg og til å samhandle med andre. MITT VALG eies av Stiftelsen Det er mitt valg, som er en del av Lions Norge.

GRØNNE TANKER – GLADE BARN

Grønne tanker - glade barn er utviklet i samarbeid med flere barnehager og er en del av Psykologisk Førstehjelp et norskutviklet selvhjelpsmateriell rettet mot barn og ungdom. Det er Voksne for barn som har ansvar for programmet.

ZIPPYS VENNER

Zippys venner er et tiltak rettet mot 1. -4.klasse for å jobbe systematisk med å fremme god psykisk helse og et godt psykososialt miljø. Målsetting i programmet er at barn skal lære livsmestring, finne gode løsninger når de møter hverdagens problemer, støtte andre og opprettholde god psykisk helse.

Beslutning om bruk av programmet er forankret på administrativt nivå i Oppdal kommune. Oppdal har en kommunal Zippy-koordinator. I Norge er det Voksne for barn www.vfb.no som har ansvar for programmet.

MOT

MOT er en holdningsskapende organisasjon som jobber for og med ungdom. MOTs mål er å bidra til robuste ungdommer og trygge ungdomsmiljø. MOT har en helhetlig modell for hvordan lokalsamfunn kan jobbe sammen med ungdom. Helhetsmodellen består av program i ungdomsskolen og videregående skole, samt tiltak på ungdoms fritidsarena. Gjennom ung til ung-formidling, øvelser, historier, dialog og rollespill bevisstgjøres ungdom til å ta egne valg, ta vare på hverandre og vise mot.

Bruk av MOT- programmet «Robust ungdom» er politisk forankret i Oppdal kommune. Fra 2018 implementeres også programmet «Skolen som samfunnsbygger» ved Oppdal ungdomsskole og Oppdal videregående skole.

Universelle program som skal brukes i de kommunale skolene i Oppdal:

- 1.-4. trinn: Zippys venner
- 5. -7. trinn: Mitt valg
- 8. -10.trinn: MOT

1.8 Flerfaglig samarbeid

Den tverrfaglige innsatsen omfatter sektorene; barnehage, grunnskole og videregående, helsestasjons- og skolehelsetjeneste, pedagogisk psykologisk tjeneste, psykisk helse- og rusarbeid, barnevernstjenesten og fagansvarlig folkehelse/miljørettet helsevern.

Arbeidslag – barnehagene og barneskolene

Medlemmer av arbeidslag (AL): Skolens ledelse, lærere på trinnet/ene, PPT, barnevern og helsesøster. Representanter fra øvrige tjenester som for eksempel: psykisk helse- og rusarbeid, fysioterapeut eller skolelege kalles inn ved behov.

Ansatte og ledelsen ved barnehager og skoler i Oppdal gis gjennom AL tilbud om en tverrfaglig rådgivning innenfor rammen av de til enhver tid gjeldende retningslinjer for arbeidslag. Arbeidet skal understøtte de ansatte og ledelsen ved barnehagene og skolene i deres arbeid med barn og unge ved enheten og øke de ansattes og ledelsens kunnskap om tiltak i og utenfor Helse og familie ut fra enhetenes behov. AL kan omfatte generelle utfordringer og/eller tiltak, samt være en arena for anonym drøfting.

Elevtjeneste - Oppdal ungdomsskole

Medlemmer av elevtjenesten (ET): Rektor, helsesøstrene, karriereveileder, PPT, sosiallærer, psykisk helse- og rusarbeid. Møter månedlig. Representant fra barnevernet kalles inn i saker der det er naturlig.

Lærer/inspektør er med i saker som angår elev(er) i egen klasse eller på eget trinn. ET skal være et samarbeidsorgan for generelle tiltak vedr. utvikling av skolens læringsmiljø. ET skal være en arena for anonym drøfting (evt. samtykkeerklæring) vedr elever vi er bekymret for av en eller annen grunn.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Samarbeid mellom skolen-skolehelsetjenesten og barnehage-helsestasjon skal bidra til å sikre elevene/barna et godt fysisk og psykososialt miljø, ved å samarbeide om å fremme et godt psykososialt miljø og forebygge mistrivsel, mobbing og psykiske plager blant barn og ungdom gjennom universelle, gruppe- og individrettede tiltak. Jf. Forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Tjenestens oversikt over helsetilstand og faktorer som kan virke inn på helsen til barn og ungdom kan løftes inn i plan og tiltaksarbeidet sammen med den enkelte skole og barnehage.

Etablerte samarbeidsfora og rutiner:

- Årlig systemmøte mellom barnehagestyrere, rådgiver oppvekst og helsestasjonen
- Helsesøster og fysioterapeut, gjennomfører et møte årlig ute på den enkelte barnehage.
- Årlig systemmøte mellom rektorer, rådgiver oppvekst og skolehelsetjenesten
- Fast møteplan mellom administrasjon på den enkelte skole og skolehelsetjenesten

Klassegjennomgang mellom lærere på trinn og skolehelsetjenesten etter samtykke fra foresatte.

Felles gjennomgang av resultat fra trivsels- og elevundersøkelser i skolen.

Elevråd ved den enkelte skole og skolehelsetjenesten gjennomfører 2 møter pr. skoleår, samt ved behov.

Fast tilstedeværelse av helsesøster ute på den enkelte skole, bidrar til at barn og unge på eget initiativ selv kan oppsøke hjelp. I tillegg til at samhandling etter samtykke, kan skje fortløpende.

Pedagogisk psykologisk tjeneste

PP-tjenesten har et lovpålagt ansvar og mandat for både individ – og systemarbeid i barnehage og skole. Udir sine kvalitetskriterier for PP-tjenesten sier følgende: «*PP-tjenesta har kunnskap om miljøet for barna i den enkelte barnehagen, om skolemiljøet på den enkelte skolen, og dei kjenner faktorar som har noko å seie for å fremje eit godt og trygt barnehage- og skolemiljø*» (Udir 2016). PP-tjenesten er derfor en viktig samarbeidspartner for skole og barnehage i arbeidet med å sikre et trygt og godt læringsmiljø, samt en deltaker i flerfaglig samarbeid med øvrige instanser som arbeider inn mot skole og barnehage.

Etablerte samarbeidsfora og rutiner:

Arbeidslag på alle barnehager og skoler i Oppdal.

Elevtjenesten på ungdomsskolen.

Leder PPT deltar på alle rektormøter, styremøter og pedagogisk forum.

Spesialpedagogiske forum for to/tre ganger i året.

Årlige samarbeidsmøter med ledelse og koordinatorene for spesialpedagogikk.

Storforeldremøter i Oppdal - Trygge voksne gir robuste barn og unge

Resultater fra Ungdata viste oss at ungdom er veldig fornøyd med foreldrene sine. Ut fra dette vil det å jobbe forebyggende med foreldrerollen, gi en god effekt i et folkehelseperspektiv. For å bedre sikre en rød tråd i foreldresamarbeidet fra barnehage og opp til videregående, ble det i 2016 etablert en tverrfaglig arbeidsgruppe der alle etater/fagområder som jobber med barn og unge i alderen 0-20 år er representert. Gjennom å styrke og støtte foreldrene og anerkjenne den jobben som foreldre gjør for sine barn, gir vi foreldrene påfyll og tro på at de kan få det til! I tillegg til foreldremøtene på den enkelte skole og barnehage er det utarbeidet en plan for gjennomføring av felles foreldremøter for foreldre i kommunen:

1-6 år	Barnehagen, 2 storforeldremøter i de 5 årene på barnehagen
6-12 år	Barneskolen, 2 storforeldremøter i de 7 årene på barneskolen
13-15 år	Ungdomsskolen, 1 storforeldremøte i de 3 årene på ungdomsskolen
15-19 år	Videregående, 1 storforeldremøte i de 3 årene på videregående

Jobben med foreldrerollen er sektorovergripende, der alle enheter med barn/foreldre som brukere har ansvar for å videreutvikle og videreføre arbeidet med temaene som tas opp i storforeldremøtene. Tanken er at eierskap og ansvarfølelse for å utvikle prosjektet blir en rød tråd og limet inn i de ulike tjenestene, der dette dras ned i hverdagen til de ulike enhetene. Dette gjelder meg som forelder i Oppdalssamfunnet og ansatt i Oppdal kommune. Vi ønsker her å favne om alle enheter, områder og aldersgrupper. Det blir viktig å bygge på det vi gjør i

dag, styrke fellesskapet og øke kompetansen slik at kunnskap skal utveksles. Sammen styrker vi innsatsen i Oppdal og sammen bygger vi relasjoner.

2. Avdekking av mobbing

Det finnes flere definisjoner av hva **mobbing** er. Definisjonen som blir brukt av Utdanningsdirektoratet i forbindelse med Elevundersøkelsen lyder:

«Mobbing er gjentatt negativ eller ” ondsinnet ” atferd fra en eller flere rettet mot en elev som har vansker for å forsvare seg. Gjentatt erting på en ubehagelig og sårende måte er også mobbing. Atferden må finne sted 2 eller 3 ganger i måneden eller oftere for å defineres som mobbing»

Ingrid Lund har forsket mye på mobbing i barnehage og skole, og mener at mobbing handler om sosiale prosesser på avveie, noe som kan inkludere interaksjon både i det virkelige liv og på nett. Hennes nye definisjon er som følgende:

«Mobbing av barn er handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og muligheten til medvirkning».

Det kan være vanskelig å oppdage mobbing, for eksempel utestenging, baksnakking og mobbing på nett. God relasjon mellom personale og barn, og mellom personale og foreldre vil være en avgjørende faktor for å få avdekket mobbing.

Mobbing ved hjelp av mobiltelefon og på nett foregår mest utenfor skolen, men kan likevel påvirke hvordan eleven har det på skolen. Hvis en elev opplever å ikke ha det bra på skolen, plikter skolen å ta tak i problemet (aktivitetsplikten). Det betyr at skolen også kan ha et ansvar også formå forholde seg til mobbing som skjer på nett og i sosiale medier, selv om dette skjer utenom skoletid. Digitale krenkelser/ mobbing skal, som andre saker, løses på samme måte som med andre mobbesaker tas tak i ved å følge med, gripe inn, varsle, undersøke saken og sette inn egnede tiltak.

Hva bør skolen gjøre for å motvirke digital mobbing?

- Ha oppdaterte planer med etiske spilleregler, nettvetsregler og forebygging mot digital mobbing.
- Lær elevene digital dømmekraft og godt nettvett.
- Lær elevene å ta vare på alle meldinger som inneholder trakassering, diskriminering og mobbing.
- Lag egne regler for bruk av mobil og internett i skolens ordensreglement.
- Følg opp de reglene dere lager og vær konsekvent i oppfølgingen.
- Samarbeid med foreldrene om nettvett og felles spilleregler.
- Ha oppmerksomhet på digital mobbing. Eksempelvis ved å sette inn flere tiltak samtidig mot enkelte elever, grupper eller skolemiljøet.

Kap. 9A i opplæringsloven pålegger alle ansatte i skolen **oppmerksomhetsplikt** i forhold til om barn har et trygt og godt skolemiljø. Ved mistanke om at et barn ikke opplever et godt skolemiljø, har alle ansatte plikt til å varsle skolens ledelse.

Hvordan avdekke mobbing

Barnet/eleven forteller om mistriivsel

Foreldre tar kontakt fordi de melder fra om det har skjedd noe på skolen

Endringer i atferd hos elever, eller endringer i klasse- eller skolemiljøet

Være oppmerksom på hva en ser eller fanger opp noe i samtaler med andre barn elever/elever

Helsesamtale med 8.klassinger (skolehelsetjenesten)

Årlig elevundersøkelse 5.-10.trinn

Ikke-anonym spørreundersøkelse

Trivselsundersøkelse 1.-4. trinn

Diverse observasjonsskjema for kartlegging av sosiale relasjoner

Tema i elevsamtaler/barnesamtaler

Voksne som er tett på barnas lek

Inspeksjonsrutiner

3. Håndtering av mobbesaker

Når det oppstår mistanke om at et barn/elev ikke har godt og trygt læringsmiljø skal sakens undersøkes og følges opp. Vedlagt prosedyre til opplæringsloven § 9A beskriver framgangsmåten i skolen.

Når mobbing avdekkes skal det lages en skriftlig tiltaksplan.

Tiltaksplan skal inneholde:

- a) Hvilket problem tiltaket skal løse
- b) Hvilket tiltak skolen har planlagt
- c) Når tiltaka skal gjennomføres
- d) Hvem som er ansvarlig for gjennomføring av tiltaka
- e) Når tiltaka skal evalueres

Skolen skal fatte enkeltvedtak når tiltak som settes inn er særlig inngripende i elevens rettigheter og plikter.

Kommunalt innsatsteam

I komplekse eller vanskelige mobbesaker, der det f.eks. er habiliteringsutfordringer eller behov spesielt kraftige og virkningsfulle tiltak, kan det være aktuelt å involvere et innsatsteam på kommunalt nivå. Innsatsteamet er ment å være et tiltak med legitimitet, ryggdekning og handlingsrom til å sette en stopper for alvorlige og kompliserte mobbesaker. Innsatsteamet skal bestå av fagpersoner som er klare til å gå inn og bistå i alvorlige og komplekse mobbesaker, der barnehagens/skolens vanlige rutiner ikke strekker til eller der elever og foresatte opplever at de ikke når frem til barnehagen/skolen.

Barnehagen/skolen eier saken, og innsatsteam skal derfor ikke ta ansvaret for mobbesaken. Innsatsteam har ansvar for å bistå barnehagen/skolen i å løse saken. Dette arbeidet med avdekking og problemløsning gjennomføres slik at det bidrar til kompetansebygging på skolen. Innsatsteamet skal ikke være et forebyggende tiltak, det er en innsats som aktiveres når noe har gått galt på en barnehage/skole og blitt alvorlig, fordi barnehagen/skolen selv ikke har maktet å løse problemet.

4. Oppfølging av planen

Hver enkelt barnehage/skole/oppvekstsenter må med utgangspunkt i planen revidere evt. utarbeide sin egen tiltaksplan for å fremme godt og trygt læringsmiljø.

Aktuelt innhold i planen

- Universelle program/arbeidsmåter
- Inspeksjonsplan
- Elevmedvirkning/barns medvirkning
- Trivselstiltak
- «Klassens time»
- Årshjul

For å gjøre planen til et aktivt verktøy i organisasjonen vil det være nødvendig med en årlig gjennomgang for å vurdere om planen fungerer tilfredsstillende eller om det er nødvendig med revisjon.

Tidspunkt for årlig gjennomgang av planen for godt og trygt læringsmiljø: april/mai

Ansvarlig: Styrere og rektorer

Hele handlingsplanen rulleres etter 4 år og behandles politisk av Driftsutvalget.

5. Tiltaksplan 2018-21

FELLES TILTAK	Ansvarlig	Når
Opprette fagteam for kompliserte mobbesaker	PP-tjenesten	2018
Videreføre og videreutvikle foreldremøteplan	Flerfaglig arbeidsgruppe	2018
Revidering av ordensreglement	Kommunestyret	2018
Utarbeide felles verdier for barnehager og skoler	Rådgiver Oppvekst	2019
Felles kompetansehevingstiltak	Rådgiver Oppvekst	2018-2021

TILTAK FOR DEN ENKELTE BARNEHAGE/SKOLE	Ansvarlig	Når
Utarbeide tiltaksplan for egen enhet	Enhetsleder	2018
Revidere prosedyre mot mobbing og krenkelser i kommunale barnehager	Enhetsleder Oppdal kommunale barnehager	2018
Kompetanseutvikling på den enkelte enhet	Enhetsleder	2018-2021

6. Vedlegg

6.1. Prosedyre Opplæringsloven § 9a Elevenes skolemiljø